
Informe sobre el castell d'Orpesa

Autor: Comissió de Llegat Històric
Coordinadors: Vicent Àlvarez i Jesús Huguet
Aprovació: Ple de 22 de desembre de 2010

Antecedents

Amb data 23 de juny de 2010 te entrada al registre del Consell Valencià de Cultura, núm. d'entrada 40647, un escrit de Josep L. Romero i Martínez, en nom del Grup Municipal del Bloc d'Orpesa, en el que demana que el C.V.C. elabore un informe sobre la situació del Castell de l'esmentada població. S'adjunta una comunicació de la Dir. Gral. de Patrimoni Cultural, del 10-11-2006, en relació a la situació de l'edifici.

El President del C.V.C. dona trasllat de la petició a la Comissió de Llegat Històric i Artístic als efectes de la redacció del corresponent informe. En sessió ordinària la Comissió de Llegat encarrega als consellers Srs. Àlvarez Rubio i Huguet Pascual l'elaboració de la proposta d'informe.

Pel peticionari, en qualitat de portaveu del grup municipal del Bloc, es manifesta que el Castell es troba en una situació de degradació per causes naturals, i que la propietat no està complint les obligacions de conservació, remetent-se a l'escrit de la Dir. Gral. de Patrimoni del 10-11-2006, en el que es demanava a la corporació municipal que arbitrara les mesures necessàries per tallar el continu deteriorament, tot i recordant les obligacions de conservació com a propietari de l'immoble.

El Castell d'Orpesa

Orpesa, com ciutat costanera i d'importància històrica, gaudeix d'una sèrie de construccions defensives i militars de considerable relleu i totes elles incloses com Be d'Interés Cultural genèric en el Decret sobre construccions militars d'abril de 1949. La Torre del Rei, la de la Corda o la de la Colomera en són bona mostra, però és el Castell, que corona el puig sobre el que s'empara la vila, l'edificació defensiva més insigne.

D'origen musulmà, encara que pròxim al poblat ibèric d'Orpesa la Vella, les primeres notícies de la seua importància, com obstacle destacat en el camí del nord vers València o del sud vers Barcelona, el trobem en el "Cantar del Mío Cid" on es narra la conquesta pel guerrer castellà sobre el reietó musulmà Alhagib. Posteriorment tornaria a mans musulmanes.

Jaume I el conquistaria definitivament en 1233. Posteriorment passarà a l'Ordre dels Hospitalers i amb els veïns de Xivert i Polpís, d'arquitectura templària, formarà una barrera

sòlida en el trànsit pel nord valencià. Als segles XIV i XVI va patir diversos atacs que foren reparats amb una intervenció important les primeres dècades del segle XVII.

La guerra del Francès atorgaria al castell un valor estratègic de primera magnitud. Suchet, davant la situació privilegiada de la fortalesa, disposarà el 1811 un atac, tant d'artilleria com d'infanteria, que enderrocarà pràcticament murs i estances. Suchet sabia que aquella fortalesa era imprescindible per netejar el camí entre Catalunya i València, per tant tenia que aconseguir la conquesta al preu que fos.

Visita al Castell

Amb data 27 d'octubre de 2010, després d'haver-se contactat amb el consistori municipal i pactar-se una data de visita, els consellers Alvarez Rubio i Huguet Pascual es traslladaren a la població d'Orpesa per tal de recavar informació sobre l'estat del Castell. Foren rebuts pel Sr. Alcalde, Rafael Albert Roca, per la Regidora de Cultura del municipi i per la tècnica cultural de l'Ajuntament, que acompanyaren als esmentats consellers en la visita a la fortalesa i als seus voltants.

Segons les autoritats esmentades, actualment, el projecte d'intervenció sobre la muralla està aprovat restant només la corresponent autorització de la Dir. Gral. de Patrimoni Cultural per a l'execució de l'obra. El pressupost conegut és de 150.000 euros, i està prevista una nova intervenció el proper any per fer visitable la Torre de l'Homenatge.

L'alcalde ens informà que ja des del 2007 s'havia ficat en contacte amb la Dir. Territorial de Patrimoni Cultural i Museus, a Castelló de la Plana, per tal de procedir a realitzar totes les intervencions necessàries dotant el monument de les condicions adequades (vd. còpia de l'escrit de l'alcalde del 8-1-2007).

In situ es va poder comprovar l'estat actual del castell, del qual queda gran part de la muralla i unes seccions importants de la Torre de l'Homenatge, mantenint malgrat les destruccions històriques una silueta semblant a la que apareix als gravats d'èpoques anteriors. En qualsevol cas, alguns llenços de la muralla s'han hagut de reforçar amb estructures de fusta per evitar el deteriorament per l'aigua.

Al castell, de propietat municipal, es pot accedir amb facilitat i la seua situació a un casc antic restaurat i pròxim a l'ermita de la Mareddéu de la Paciència, patrona de la localitat, permet un espai de caràcter històric i cultural que podria ser aprofitable socialment i cultural en una vila de tant visitant turístic com ho és Orpesa.

Conclusions

1. De la visita i coneixement de l'indret, els consellers consideren que la disposició municipal per recuperar el Castell d'Orpesa és manifesta a pesar que caldria urgir a la

concreció immediata de les obres, tot i el perill d'ensorrament en algun dels llengos de la muralla.

2. Convidem l'ajuntament i empreses locals, així com la Diputació de Castelló de la Plana i la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a iniciar una programació publicitària de la importància històrica de la zona (castell, casc antic, ermita) i de l'aprofitament cultural i social (també econòmic) que un turisme ben encaminat en recuperar la memòria pot proporcionar a la vila.
3. Serà imprescindible, en eixe procés publicitari, una bona xarxa de cartells explicatius històrics així com rètols direccionals vers els llocs més rellevants.
4. Igualment caldria propiciar la possibilitat de visitar l'ermita de la Maredeu de la Paciència, almenys establint un horari escaient.
5. Aquest informe s'enviarà al portaveu del Grup Municipal del Bloc d'Orpesa, Sr. Romero i Martínez, a l'Ajuntament d'Orpesa, a la Conselleria de Cultura, a la Diputació de Castelló de la Plana i a l'la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.